

POSTANOWIENIE

16 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 16 grudnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku M. F.

z udziałem J. B., M. D., A. D., K. W., P. W. i A. W.

o stwierdzenie nabycia spadku po T. F.,

na skutek skargi kasacyjnej J. B.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu

z 8 marca 2024 r., II Ca 1228/23,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

(a.z.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu z 8 marca 2024 r. uczestniczka J. B. wniosła o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

W lakonicznym - wspólnym dla wszystkich przywołanych przesłanek przedsądu – uzasadnieniu wniosku skarżąca odwołała się *expressis verbis* jedynie do oczywistej zasadności skargi kasacyjnej i przytoczyła następujące argumenty.

Zdaniem uczestniczki jej skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ wydane w sprawie orzeczenia Sądu Rejonowego i Sądu Okręgowego są oczywiście niesłuszne.

Podniosła, że w orzecznictwie sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego, odnośnie do art. 945 § 1 pkt 1 k.c. bardzo wiele miejsca poświęca się kwestii związanej ze świadomością wyrażenia woli przez spadkodawcę, odkładając na drugi plan kwestie odnoszące się do swobody testowania. Nie zgodziła się z oceną Sądu drugiej instancji, że wyłącznie biegły z zakresu psychiatrii jest uprawniony do oceny stanu świadomości oraz swobody spadkodawcy jako sprzecznej z intencją ustawodawcy wynikającą z treści art. 945 § 1 pkt 1 k.c. *A contratio* - nie można przyjmować założenia, że biegli innych specjalizacji, jak np. z zakresu psychologii czy neurologii nie posiadają kompetencji do zbadania zaistnienia przesłanek, od których ustawodawca warunkuje ważność złożonego oświadczenia na wypadek śmierci (ważność testamentu). Stan świadomości przy wyrażaniu oświadczenia woli na wypadek śmierci jest bowiem zupełnie odmienną kwestią, aniżeli stan swobody wyrażania tejże woli i powinien każdorazowo być przedmiotem ustaleń sądu *meriti*, nawet jeśli inicjatywa dowodowa uczestników postępowania nie odnosi się do tejże kwestii.

Wnioskodawczynie w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania (pkt 1). W przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wniosła: o jej oddalenie (pkt 2), zasądzenie kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (pkt 3).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżąca nie wykazała, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów oraz aby jej skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona.

Mając na względzie ujęcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podnieść należy, że zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że jeżeli jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 w zw. art. 398⁹ § 1 k.p.c.) wskazuje się istotne zagadnienie prawne, a więc zagadnienie poważne, wymagające pogłębionej analizy prawnej i wcześniej nierozstrzygane, to skarga taka nie może być jednocześnie oczywiście uzasadniona, a więc uzasadniona *prima facie*, bez podejmowania jakichkolwiek szczegółowych analiz i dociekań. To samo dotyczy zbiegu przesłanek w postaci oczywistej zasadności skargi oraz potrzeby wykładni przepisów prawa (zob. orzeczenia SN: z 17 lipca 2019 r., III CSK 148/19 oraz z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17). W konsekwencji konstrukcja wniosku skarżącej o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może być uznana za prawidłową.

Ponadto, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. mają odmienny charakter i nie mogą być traktowane zamiennie (zob. postanowienia SN: z 28 marca 2023 r., I CSK 4659/22, i z 13 lipca 2023 r., I CSK 4954/22). Każda z tych przesłanek wymaga bowiem innej metody uzasadnienia (zob. postanowienia SN: z 29 kwietnia 2016 r., I CSK 641/15; z 15 grudnia 2016 r., I CSK 315/16; z 21 maja 2020 r., I CSK 784/19, i z 6 lipca 2022 r., I CSK 3203/22).

Analiza przedstawionego przez skarżącą problemu nie pozwala na przyjęcie, że podnoszona kwestia stanowi istotne zagadnienia prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Skarga uczestniczki nie zawiera bowiem wystarczającej argumentacji jurystycznej wskazującej na występowanie odmiennych ocen przedstawionego problemu oraz na to, że przepisy dotyczące tej kwestii nie doczekały się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uczestniczka powołała jedynie art. 945 § 1 pkt 1 k.c. ale nie przytoczyła żadnych judykatów – zwłaszcza Sądu Najwyższego, które mogłyby wskazywać, że na jego tle pojawiła się rozbieżność w orzecznictwie, że jest ona istotna i że wyraża się

odmiennością rozstrzygnięć wydanych w takich samych lub bardzo podobnych okolicznościach faktycznych i prawnych. Brak ten przesądza, że twierdzenie skarżącej, że orzecznictwo odkłada na drugi plan kwestie odnoszące się do swobody testowania – co mogłoby wskazywać na konieczność dokonania wykładni przywołanej regulacji, nie może stać się podstawą do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Nie można także uznać, że skarga uczestniczki jest oczywiście uzasadniona. Skarżąca nie przedstawiła bowiem przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu. Z jej uzasadnienia wynika natomiast, że uczestniczka zmierza w istocie do podważenia ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie (zwłaszcza wniosków płynących z opinii biegłego psychiatry) dotyczących stanu zdrowia spadkodawcy w chwili testowania i jego wpływu na zdolność świadomego i swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli w postaci testamentu.

Zgodnie natomiast z art. 398¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Z unormowaniem tym koresponduje art. 398³ § 3 k.p.c., stosownie do którego podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. W konsekwencji, uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinno zawierać taką argumentację, która wspierałaby tezę o rażącym naruszeniu prawa - co umożliwiłoby uznanie skargi za oczywiście uzasadnioną, ale w ustalonym przez sąd drugiej instancji stanie faktycznym.

Jak zostało to już wyjaśnione ograniczenia kognicji Sądu Najwyższego sprawiają, że o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania (podobnie jak o uznaniu jej zasadności) nie mogą przesądzać zarzuty, których istota - niezależnie od ujęcia jako zarzutu naruszenia prawa procesowego lub materialnego - sprowadza się do kwestionowania czy też polemizowania z ustaleniami faktycznymi będącymi kanwą dla wydania przez sąd drugiej instancji zaskarżonego orzeczenia (zob. postanowienie SN z 26 września 2023 r., I CSK 4541/22).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Ubocznie należy zauważyć, że ujęcie wniosku o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego uniemożliwia jego rozpoznanie na etapie postępowania przedsądowego.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[a.ł.]